

UCHWAŁA NR XII/85/16
RADY GMINY NAREWKA

z dnia 23 lutego 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Narewka na lata 2016 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, poz. 1890) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Narewka na lata 2016 - 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Marcin Niedźwiedź

Załącznik do uchwały Nr XII/85/16
Rady Gminy Narewka
z dnia 23 lutego 2016 roku

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE NAREWKA
NA LATA 2016 -2020**

NAREWKA 2016
Spis treści

Wstęp

I. Cele Programu

II. Podmioty biorące udział w realizacji programu

III. Profilaktyka i edukacja społeczna

IV. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

VI. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

VIII. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

IX. Sposób finansowania Programu

Wstęp z dnia

Celem powstania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest powiedzenie przemocy stop. Ma on za zadanie uświadomienie ludziom, że nikt nie ma prawa bić, wyzywać, kontrolować, poniżać, upokarzać, że w naszym kraju jest to przestępstwo, ścigane przez prawo. Nie jest to sprawa danej rodziny, ale nas wszystkich, bowiem mamy obowiązek społeczny zawiadamiać o przypadkach występowania przemocy odpowiednie instytucje, które są zobowiązane podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy i zapewnienie bezpieczeństwa poszkodowanym. Wsparcie sąsiadów, dalszej rodziny, instytucji takich jak szkoła, policja, pomoc społeczna, ma dla osób doświadczających przemocy zasadnicze znaczenie w walce o godne życie i wyzwoleniu się z domowego piekła. Poniższy dokument jest zbiorem propozycji różnych oddziaływań, które mają ułatwić osobom uwięzionym w przemoc przerwanie i wyzwolenie się z niej, a osobom stosującym przemoc dać szansę na zmianę zachowań przemocowych i nauczenie się nowych sposobów wpływania na innych ludzi. Proponowane strategie biorą też pod uwagę edukację świadków i instytucji, uwrażliwienie społeczeństwa na to zjawisko i zachęcenie do reagowania, udzielania pomocy. Tylko wspólnymi siłami i jednoznacznym stanowiskiem wobec przemocy, możemy ją zatrzymać. Kluczem do tego jest współpraca między poszczególnymi instytucjami samorządowymi i pozarządowymi, jak i pojedynczymi ludźmi.

1. Diagnoza sytuacji

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Narewka została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane i statystyki. W latach 2013-2015 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło łącznie 34 formularzy „Niebieskich Kart”.

Funkcjonariusze Policji wszczęli 33 procedur Niebieskich Kart, 1 procedurę – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narewce.

Z danych Policji wynika, że na terenie gminy Narewka problem przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich lat pozostaje na porównywalnym poziomie. Odnotowane różnice nie są na tyle znaczne aby mówić o tendencji wzrostowej czy spadkowej problemu.

Zespół interdyscyplinarny nie przekazywał zawiadomień do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie. Brak ilościowych danych jak wiele osób pokrzywdzonych samodzielnie złożyło wnioski do prokuratury, czy wnioski były dalej skierowane do sądów i jakie zapadały wyroki.

Żaden z przypadków przemocy w rodzinie rozpatrywanych w ZI nie zakończył się skierowaniem sprawy do instytucji wspierającej tj. odizolowaniem osoby pokrzywdzonej od sprawcy. W żadnym przypadku nie była też konieczna pomoc medyczna. Osoby co do których zachodziło podejrzenie że są ofiarami przemocy informowano o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach prawnych, kierowano do instytucji w powiecie udzielających specjalistycznego poradnictwa (głównie prawnego i psychologicznego) oraz informowano o możliwości skorzystania z terapii. Osoby co do których zachodziło podejrzenie że są sprawcami przemocy informowano o konsekwencjach, w tym prawnych, stosowanej przemocy jak również o możliwościach uzyskania wsparcia terapeutycznego.

I. Cele Programu

Celem Programu jest:

- 1) podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie
- 2) zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy i sposobów reagowania, w sytuacji bycia jej świadkiem wśród mieszkańców gminy i przedstawicieli lokalnych instytucji
- 3) upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, jak i ją stosującym
- 4) zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 5) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 6) wzmocnienie współpracy między służbami i instytucjami lokalnymi poprzez pracę w zespołach interdyscyplinarnych i tworzenie grup roboczych
- 7) promowanie wartości rodzinnych i uczenie alternatywnych, nieprzemocowych sposobów wpływania na innych: promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, zwłaszcza w rodzinach zagrożonych przemocą

Cele te będą realizowane poprzez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie poprzez kampanie społeczne, akcje edukacyjne i informacyjne

- 3) podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie

Szerokie ujęcie problematyki zapobiegania przemocy w rodzinie wyznacza trzy podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców:

- 1) **Profilaktyka i edukacja społeczna:** diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, alternatywne, kierowane do ogółu społeczeństwa i osób zagrożonych przemocą, a także do osób pracujących z osobami uwięzonymi w przemoc w rodzinie;
- 2) **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie :** zapewniające bezpieczeństwo, kierowane do osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz kierowane do osób uwięzanych w przemoc w rodzinie (doświadczających) ;
- 3) **Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie :** psychologiczne, pomocowe, terapeutyczne, korekcyjno-edukacyjne kierowane do osób uwięzanych w przemoc w rodzinie (doświadczających i stosujących przemoc);

z dnia Rzeczywiste określenie skali i zasięgu zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne do zdiagnozowania. Wymaga ono podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu profilaktycznego.

z dnia Dlatego też realizacja Programu powinna uwzględniać działania w sferze:

- 1) prewencji;
- 2) prawa;
- 3) zdrowia;
- 4) edukacji psychologicznej i pedagogicznej;
- 5) pracy socjalnej

Program nakreśla jedynie ramy i kierunki działań, które podejmowane będą w obrębie kompetencji instytucji samorządowych, państwowych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych występujących na terenie gminy Narewka, które wyraziły chęć i gotowość do współpracy. Będzie on skorelowany z celami i założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz aktami prawnymi, regulującymi kwestię zapobiegania przemocy w rodzinie (min. z Ustawą o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie z dnia 29 lipca 2005 (Dz. U. 2015, poz. 1390 z późn. zm.)

Program skierowany jest do:

- 1) osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych;
- 2) osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 3) świadków przemocy w rodzinie
- 4) osób zagrożonych przemocą w rodzinie

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015r., poz. 1286, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2015r. , poz. 1515, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. 2015r., poz. 355 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U.2015r. , poz. 2156, z późn. zm.);

- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015r. , poz. 1445, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2014r. , poz. 150);
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2014, poz. 1118, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U.2015, poz. 163, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U.2012 , poz. 124);
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390).

Program jest skorelowany z następującymi Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- Krajowym Programem Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży;
- Krajowym Programem Działań na Rzecz Kobiet;
- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych
- Gminnym Programem Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomani
- Gminnym Systemem Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną

II. Podmioty biorące udział w realizacji programu

Zespół Szkół w Narewce
Urząd Gminy Narewka
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narewce
Posterunek Policji w Narewce
Nadleśnictwo Browsk
Podlaski Oddział Straży Granicznej w Narewce
Gminny Ośrodek Kultury w Narewce
Parafia Prawosławna pw. Św. Mikołaja w Narewce
Parafia Prawosławna pw. Św. App. Piotra i Pawła w Lewkowie
Starym
Parafia Prawosławna pw. Św. Jerzego w Siemianówce
Parafia Rzymsko – Katolicka pw. Św. Jana Chrzciciela w Narewce
Ośrodek Zdrowia w Narewce

III. Profilaktyka i edukacja społeczna

3.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

Kierunek działań:

z dnia Poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie.

Realizacja:

- 1) zebranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Gminy Narewka dotyczących:
 - skali zjawiska w podziale na kategorie osób doznających przemocy,
 - identyfikacji osób doznających przemocy,
 - identyfikacji osób stosujących przemoc;
- 2) badanie istniejącej infrastruktury instytucji pomagających osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie;

- 3) zbadanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą, w tym zbadanie istniejących przeszkód w zakresie pomagania osobom uwikłanym w przemoc;
- 4) badanie potrzeb szkoleniowych dla pracowników „pierwszego kontaktu”
- 5) diagnoza postaw wychowawczych rodziców z Gminy Narewka
- 6) diagnoza skali występowania wśród mieszkańców Gminy Narewka stereotypowych przekonań na temat przemocy w rodzinie

Wskaźniki:

-liczba opracowanych diagnoz

Termin realizacji : 2016-2020

2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie , zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie (art.8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390, z późn. zm.)

Rodzaje działań :

Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych które:

- obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,
- opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania ,
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie(dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,

- promują działania promujące przeciwdziałanie przemocy w rodzinie , w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc

Wskaźniki:

- liczba lokalnych kampanii społecznych

Termin realizacji: 2016-2020

3. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzących przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390, z póź. zm.).

Wskaźniki:

- liczba podjętych inicjatyw,

Termin realizacji : 2016-2020

4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaje działań :

Promowanie poradnictwa , w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015, poz. 1390, z późn. zm.) oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.

Wskaźniki:

- liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- liczba programów,
- liczba osób, którym udzielono porady,

Termin realizacji : 2016-2020

IV. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie(art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390, z póź. zm.).

Cel : Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcie osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

4.1 Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.

Rodzaje działań:

Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych (art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390, z póź. zm.)

Wskaźniki:

- liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych,
- liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych,
- liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych,
- liczba utworzonych grup roboczych,
- liczba posiedzeń grup,
- liczba osób objętych pomocą grup roboczych,
- liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych

Termin realizacji: 2016-2020

4.2. Rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:

- punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodków interwencji kryzysowej,
- innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Wskaźniki :

- liczba utworzonych w danym roku punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ośrodków interwencji kryzysowej, innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zakres i rodzaj świadczonych usług przez ww. placówki,
- liczba osób korzystających z oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Termin realizacji: 2016-2020

4.3. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Wskaźniki:

- liczba zlecanych lub wspólnie realizowanych projektów.

Termin realizacji : 2016-2020

4.4.Upowszechnianie informacji i edukacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390, z póź. zm.).

Wskaźniki :

- liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych ,
- liczba kampanii społecznych.

Termin realizacji: 2016-2020

4.5.Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób uczestniczących w zajęciach .

Termin realizacji: 2016-2020

4.6.Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji

Termin realizacji : 2016-2020

4.7.Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji

kryzysowej (art. 6 ust. 2 pkt 3 i ust. 3pkt 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz U. 2015, poz. 1390, z póź. zm.)

Wskaźniki:

- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z w/w miejsc.

Termin realizacji: 2016-2020

4.8.Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie(Dz. U. Nr 2015, poz. 1390, z póź. zm.)

Wskaźniki :

- liczba dzieci , które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia z związku z przemocą w rodzinie .

Termin realizacji: 2016-2020

V. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

5.1. Realizowanie programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących i skierowanych do uczestnictwa w programach psychologiczno – terapeutycznych

Termin realizacji: 2016-2020

VI. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie: wzrost wiedzy i gotowości do reagowania

2. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom uwięzionym w przemoc w rodzinie, jak też zwiększenie przez te osoby wiedzy na temat zjawiska przemocy, zgodność w postrzeganiu zjawiska przemocy, nawiązanie współpracy między poszczególnymi służbami
3. Zwiększenie wśród społeczeństwa wiedzy, gdzie osoby uwięzione w przemoc mogą uzyskać pomoc;
4. Wzrost liczby osób (osób doświadczających i świadków) zgłaszających fakt doświadczania przemocy w rodzinie i korzystających z pomocy terapeutycznej
5. Wzrost ilości osób stosujących przemoc korzystających z pomocy terapeutycznej
6. Zwiększenie wiedzy diagnostycznej na temat przemocy w rodzinie w gminie Narewka

7) VII. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

1. Za wdrażanie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie odpowiedzialny jest Wójt Gminy Narewka
2. Koordynatorem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
3. Każdy podmiot realizujący zadania określone w powyższym programie zobowiązany jest do opracowania harmonogramu planowanych działań na dany rok i przedstawienia go do końca stycznia każdego nowego roku.
4. Każdy podmiot ma za zadanie przedstawienie sprawozdania z zrealizowanych działań w danym roku kalendarzowym do końca stycznia następnego roku

VIII. Sposób finansowania Programu

Do źródeł finansowania zadań Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zalicza się:

środki gminy, środki z budżetu państwa, środki unijne, środki własne podmiotów zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych, sponsorzy, inne.